

Modellen Hongkong

Kolumn

Lars Jonung

UTSIKTEN ÄR BEDÖVANDE från IFC 2, Hongkongs högsta byggnad och hem för Hongkongs centralbank. En skog av skyskrapor breder ut sig utanför fönstret. Hamnen nedanför är en av världens största. Lyxbutikerna nere på gatuplanet får Sturegallerian att framstå som en enklare lanthandel.

På mindre än en mansålder har en fattig, krigshärjad brittisk koloni, översvämmad av flyktingar från inbördeskriget i Kina och utan några naturtillgångar, förvandlats till en av de rikaste platserna på jorden mätt med BNP per capita. Hur kan tillväxtmiraklet förklaras?

Först nu, tio år efter överlämnandet av Hongkong från Storbritannien till Kina, klarnar bilden av hur den koloniala administrationen lade grunden för Hongkongs förvandling - mer eller mindre i öppen strid med de direktiv som telegraferades från London. Forskning med koppling till Hongkongs centralbank har dokumenterat hur det lokala brittiska styret, en klick på mindre än 90 byråkrater, förde Hongkong in i 2000-talet med hjälp av idéer hämtade från 1800-talet.

DET VIKTIGASTE ELEMENTET i administrationens ekonomiska politik var att i största möjliga utsträckning inte bedriva någon aktiv ekonomisk politik. Receptet blev ytterst framgångsrikt för den öppna sektorn, det vill säga det exportorienterade näringslivet. Här gällde den klassiska liberala synen: frihandel, fria finansiella flöden och inga restriktioner på import, inget stöd till exporten.

Näringslivet, företagare som anställda, svarade med att utveckla en flexibilitet och dynamik som år efter år genererade tillväxt och därmed välstånd och sysselsättning. Strukturomvandlingen rullade på, snabbt och effektivt, från billiga leksaker, kläder, transistorapparater till dagens finansiella centrum för Asien. Tillverkningsindustrin har utvandrat till låglöneländer som Fastlandskina.

Ett inslag i det koloniala styret var att förhindra insamling av ekonomisk statistik. Envist vägrade man följa Londons, USA:s och FN:s krav på siffror över betalningsbalans, BNP, priser, industriproduktion, befolkning, arbetskraft och bostäder.

Administrationen ansåg nämligen att tillgång till statistik skulle skapa problem. Den skulle avslöja sociala problem inom kolonin och därmed elda på en önskad debatt om kostsamma välfärdsreformer, ett hot mot Hongkongs affärsklimat. Vidare skulle omvärlden kunna se hur Hongkong tjänade på sina affärer med Kommunistkina - ett land som låg under USA:s och FN:s embargo. I korthet: för att behålla en fri ekonomi gällde det att undvika information som kunde motivera ingrepp i den fria ekonomin.

NÄR DET GÄLLDE DEN slutna sektorn, den som inte var utsatt för världsmarknadens disciplin och självreglerande mekanismer, var kolonialstyret mindre framgångsrikt. Monopol, politiska favörer, subventioner, korruption - inte öppen konkurrens - härskade här, i synnerhet inom byggsektorn.

Administrationen reagerade först när den såg sig tvingad av yttre tryck. Det tog därför lång tid innan Hongkong fick en genomtänkt politik rörande bostäder, utbildning, det finansiella systemet, sociala skyddsnet med mera. Det var till slut näringslivet som krävde ett modernt ramverk för banksektorn. Lagstiftning rörande arbetstiden sköts upp med argument som att näringslivet inte ville ha någon sådan samt att kinesiska arbetare gillade långa arbetsdagar.

Hongkong saknade - och saknar ännu - politisk liberalism, det vill säga en demokratiskt vald församling. En sådan kunde ha fungerat som ett signalsystem för den koloniala administrationen rörande problemen i samhället. Den omfattande pressfriheten var otillräcklig som korrigeringsinstrument.

Den ekonomiska utvecklingen gynnades starkt av Hongkongs brittiska juridiska system som garanterade klara och fasta spelregler. Det fungerade även som ett skydd för medborgarna mot administrativt godtycke.

HAR HONGKONGS TILLVÄXTMODELL något att säga resten av världen? Svaret är ett klart ja. Hongkong är ett lysande exempel på hur extrem öppenhet mot världsmarknaden kan ge snabb och bestående ekonomisk tillväxt.

Hongkongs recept är varken nytt eller okänt. Sveriges ekonomiska historia visar att vårt eget välstånd byggts på internationell handel och öppenhet under de senaste 150 åren. Sydostasiens och Kinas snabba

omvandling bygger delvis på Hongkongs erfarenheter.

I västvärlden bortsåg u-landsexperterna länge från exemplet Hongkong. Deras recept för utveckling var ofta motsatsen till Hongkongs: höga tullar, reglering av utrikeshandeln, så kallade satsningar på importkonkurrerande industri, socialisering, stor offentlig sektor och u-hjälp med biståndsarbetare. Tyvärr var också svensk biståndspolitik, Sida och dess föregångare påverkade av detta synsätt.

I dag ser vi de avskräckande följderna av denna misslyckade strategi: stagnation, fattigdom och hårt politiskt förtryck jämfört med de länder som valt den öppna ekonomins väg.